

116. sz. Ajánlás

a munkaidő csökkentéséről

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája,

Amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa hívott össze Genfben, és amely 1962. június 6-án negyvenhatodik ülészakára ült össze,

Miután úgy határozott, hogy különböző javaslatokat fogad el a munkaidőről, amely kérdés az ülészak napirendjének kilencedik pontjaként szerepelt, és

Miután úgy döntött, hogy ezeket a javaslatokat a munkaidővel kapcsolatos nemzetközi okmányok kiegészítését és végrehajtásuk megkönnyítését célzó Ajánlás formájában adja közre-

A munkaidő progresszív csökkentésére vonatkozó gyakorlati intézkedések jelzése révén, figyelembe véve a különböző országokban fennálló különböző gazdasági és társadalmi feltételeket, valamint a munkaidő és egyéb munkafeltételek szabályozására vonatkozó nemzeti gyakorlat sokféleségét;

Az ilyen gyakorlati intézkedések alkalmazására szolgáló módszerek felvázolásával; és

A negyven órás munkahét – amelynek elvét a Negyven órás munkahétről szóló 1935. évi Egyezmény rögzíti – mint szükség esetén szakaszosan elérendő szociális norma megjelölésével, valamint a Munkaidőről (ipar) szóló 1919. évi Egyezményből fakadóan a szokásos munkaidőre vonatkozó felső határ megállapításával;

a mai napon, 1962. június 26-án elfogadja az alábbi Ajánlást, amely „A munkaidő csökkentéséről szóló 1962. évi Ajánlás” néven idézhető:

I. ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

1. Mindegyik tagállamnak olyan nemzeti politikát kell kialakítania és folytatnia, amely a nemzeti feltételeknek és gyakorlatnak, valamint az egyes iparágakban fennálló feltételeknek megfelelő módszerek révén elősegíti a szokásos munkaidő progresszív csökkentésére vonatkozó alapelv elfogadását a 4. bekezdésnek megfelelően.

2. Mindegyik tagállamnak a bevezetett illetve a munkaidő szabályozása céljából bevezetendő módszereknek megfelelő eszközökkel kell ösztönöznie és – amennyire ezt a nemzeti feltételek és gyakorlat megengedik – biztosítania a szokásos munkaidő progresszív csökkentéséről szóló elv alkalmazását a 4. bekezdésnek megfelelően.

3. A szokásos munkaidő progresszív csökkentésének elvét törvényekkel vagy rendeletekkel, kollektív szerződésekkel vagy döntőbírói ítéletekkel, ezen eszközök kombinációjával vagy a nemzeti gyakorlatnak megfelelő bármilyen más módon lehet hatályossá tenni, aszerint, hogy mi felel meg leginkább a nemzeti feltételeknek és az egyes tevékenységi ágazatok igényeinek.

4. A szokásos munkaidőt alkalmas időben progresszívan csökkenteni kell, a jelen Ajánlás preambulumban megjelölt szociális norma elérése céljából, a munkavállalók bérének bármilyen csökkenése nélkül, miközben a munkaidő óraszámát csökkentik.

5. Abban az esetben, ha a szokásos munkahét időtartama meghaladja a negyvennyolc órát, azonnal lépéseket kell tenni, hogy erre a szintre csökkenjen, a munkavállalók bérének csökkentése nélkül, ahogy a munkaidő óraszámát csökkentik.

6. Abban az esetben, ha a szokásos heti munkaidő negyvennyolc óra vagy kevesebb, az adott nemzeti körülményeknek és a gazdasági tevékenység egyes ágazataiban fennálló feltételeknek megfelelően ki kell alakítani és végre kell hajtani a munkaidő 4. bekezdés szerinti progresszív csökkentésére irányuló intézkedéseket.

7. Az ilyen intézkedéseknek figyelembe kell venniük-

- (a) a gazdasági fejlődés elért szintjét és azt, hogy az ország mennyiben van olyan helyzetben, hogy az össztermelés vagy termelékenység csökkentése, gazdasági növekedésének veszélyeztetése, új iparágak fejlesztése vagy nemzetközi kereskedelemben élvezett versenyhelyzete csökkentése nélkül végrehajtsa a munkaidő csökkentést, anélkül, hogy olyan inflációs nyomást gerjesztene, amely végső soron a munkavállalók reáljövedelmét csökkentené;
- (b) az elért haladást és azt a haladást, amelyet a korszerű technológiák, automatizálási és vezetési technikák alkalmazásával, a termelékenység növelésével még el lehet érni;
- (c) a népek életszínvonalának javítását célzó fejlesztés fázisában lévő országok igényeit; és
- (d) a különböző érintett tevékenységi ágazatokban a munkaadók és munkavállalók szervezeteinek preferenciáit abban a tekintetben, hogy milyen módon kerüljön sor a munkaidő csökkentésére.

8. (1) A szokásos munkaidő progresszív csökkentésének 4. bekezdésben kifejezett alapelve megvalósítható olyan szakaszonként, amelyeket nem szükséges nemzetközi szinten meghatározni.

(2) Ilyen szakaszok lehetnek-

- (a) időben elosztott szakaszok;
- (b) a nemzetgazdaság ágazataira vagy szektoraira progresszív módon kiterjesztett szakaszok;
- (c) a két előbbi intézkedés kombinációja; vagy
- (d) a gazdasági tevékenység egyes ágazataiban a nemzeti körülményeknek és feltételeknek leginkább megfelelő egyéb intézkedések.

9. A munkaidő progresszív csökkentésére vonatkozó intézkedések végrehajtásában prioritást kell adni azoknak az iparágaknak és foglalkozásoknak, amelyek különösen nehéz fizikai vagy szellemi megterhelést vagy egészségügyi kockázatot jelentenek az érintett munkavállalóknak, különösen abban az esetben, ha főleg nőkről és fiatal személyekről van szó.

10. Mindegyik tagállamnak megfelelő időközönként be kell számolnia a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójának a jelen Ajánlás rendelkezésének alkalmazásával elért eredményekről, a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa által kért összes részadattal együtt.

II. AZ ALKALMAZÁS MÓDSZEREI

A. FOGALOMMEGHATÁROZÁS

11. A jelen Ajánlás alkalmazása szempontjából a „szokásos munkaidő” jelentése az egyes országokban törvényekkel vagy rendeletekkel, kollektív szerződésekkel vagy döntőbírósi ítéletekkel vagy azokból kifolyólag meghatározott órák száma, vagy abban az esetben, ha ilyen rögzítés nem történt, azon órák száma, amelyet meghaladóan teljesített bármilyen munkát túlóradíjban fizetik, vagy az érintett létesítmény vagy folyamat elismert szabályaihoz vagy szokásaihoz képest kivételt képez.

B. MUNKAI DŐ MEGHATÁROZÁSA

12. (1) A szokásos munkaidő egy hétnél hosszabb időszakra számított átlagként történő kiszámítását akkor kell engedni, ha ezt bizonyos tevékenységi ágazatok feltételei vagy technikai igényei indokolják.

(2) Az egyes országokban az illetékes hatóság vagy testület köteles meghatározni annak az időszaknak a maximális hosszát, amelyre nézve a munkaidőt átlagolni lehet.

13. (1) Különleges rendelkezéseket lehet kialakítani olyan folyamatokra nézve, amelyeket jellegüknél fogva folyamatosan, váltott műszakban kell végezni.

(2) Az ilyen különleges rendelkezéseket úgy kell kialakítani, hogy a folyamatos termelési folyamatokban az átlagos szokásos munkaidő semmi esetre se haladja meg az érintett gazdasági tevékenységre nézve rögzített szokásos munkaidőt.

C. KIVÉTELEK

14. Az egyes országokban az illetékes hatóságnak vagy testületnek kell meghatároznia azokat a körülményeket és határokat, amelyek esetében a szokásos munkaidő alól kivételt lehet engedélyezni-

(a) tartósan-

- (i) olyan munkában, amely lényegében időszakos jellegű;
- (ii) bizonyos kivételes, közérdekből szükséges esetekben;
- (iii) olyan műveletekben, amelyeket technikai okok miatt szükségszerűen a vállalkozás, a vállalkozás része vagy a műszak általános munkájára nézve meghatározott korlátokon kívül kell végezni;

(b) ideiglenesen-

- (i) tényleges vagy fenyegető baleset esetén;
- (ii) a gépeken vagy üzemen elvégzendő sürgős munka esetén;
- (iii) *vis maior* esetén;
- (iv) a munka szokatlan sürgőssége esetén;
- (v) az anyagokkal történt balesetek, az áramellátás megszakítása, alkalmatlan időjárás, anyagok vagy szállítóeszközök hiánya, és szerencsétlenségek miatt bekövetkezett kollektív munkabeszüntetés miatt kiesett idő pótlására;

- (vi) országos vészhelyzet esetén;
- (c) időszakosan, szakaszosan-
 - (i) az éves készletnyilvántartáshoz és az éves mérlegbeszámoló elkészítéséhez;
 - (ii) meghatározott szezonális tevékenységekhez.

15. Olyan esetekben, amelyben a szokásos munkaidő meghaladja a heti negyvennyolc órát, a 14. bekezdés (a) (i) és (ii), (b) (iv) és (v) és (c) (i) és (ii) albekezdéseiben meghatározott esetekben a kivétel engedélyezése előtt az illetékes hatóságnak vagy testületnek igen körültekintően meg kell fontolnia, hogy valós igény van-e ilyen kivételekre.

D. TÚLMUNKA

16. A szokásos óraszámot túl ledolgozott minden munkaóra túlmunkának minősül, kivéve, ha ezeket az órákat a díjazás rögzítésében a szokásnak megfelelően veszik figyelembe.

17. A *vis maior* esetét kivéve az adott időszak alatt ledolgozható összes túlóra határát minden országban az illetékes hatóság vagy testület határozza meg.

18. A túlmunka rendezésében kellő figyelmet kell fordítani a tizennyolcadik életévüket be nem töltött fiatal személyek, a terhes nők és szoptató anyák, valamint a fogyatékos személyek különleges körülményeire.

19. (1) A túlórát a szokásos munkaidőnél nagyobb mértékben vagy mértékekben kell díjazni.

(2) A túlórára vonatkozó díjazás mértékét vagy mértékeit minden egyes országban az illetékes hatóság vagy testület határozza meg. Ezen mérték semmi esetre sem lehet kevesebb, mint a Munkaidőről (ipar) szóló 1919. év Egyezmény 6. cikkének 2. bekezdésében meghatározott mérték.

E. KONZULTÁCIÓ A MUNKAADÓKKAL ÉS MUNKAVÁLLALÓKKAL

20. (1) Az illetékes hatóságnak ki kell alakítania azt a gyakorlatot, hogy a jelen Ajánlás alkalmazásához kapcsolódó kérdésekben konzultál a leginkább reprezentatív munkaadói és munkavállalói szervezetekkel.

(2) Különösen a következő ügyekben kell ilyen konzultációt folytatni, amennyiben azokat az egyes országokban az illetékes hatóság döntésére bízzák:

- (a) a 8. bekezdésben meghatározott intézkedések;
- (b) annak az időszaknak a maximális hossza, amelyre nézve a munkaidőt átlagolni lehet a 12. bekezdésben szereplőknek megfelelően;
- (c) azok a rendelkezések, amelyeket a 13. bekezdésből fakadóan lehet foganatosítani a folyamatosan, műszakváltásban elvégzendő folyamatokkal összefüggésben;
- (d) a 14. bekezdésben meghatározott kivételek;
- (e) a túlóra 17. és 19. bekezdésben meghatározott korlátozása és díjazása.

F. ELLENŐRZÉS

21. A munkaidő progresszív csökkentése érdekében a 4. és 5. bekezdésből fakadóan hozott intézkedések eredményes végrehajtása érdekében-

- (a) megfelelő intézkedéseket kell hozni a munkaidőre vonatkozó rendelkezések helyes adminisztrációjának biztosítására megfelelő ellenőrzés útján vagy más módon;
- (b) a munkaadót kötelezni kell arra, hogy értesítéseknek a telephelyen történő kihelyezésével vagy az illetékes hatóság által jóváhagyott más módszerekkel értesítse az érintett munkavállalókat-
 - (i) a munka kezdésének és befejezésének időpontjáról;
 - (ii) abban az esetben, ahol műszakváltásban dolgoznak, az egyes műszakok kezdő és záró időpontjáról;
 - (iii) a pihenőidőszakokról, amelyek nem számítanak bele a szokásos munkaidőbe;
 - (iv) a hét során ledolgozott munkanapokról;
- (c) a munkaadónak elő kell írni, hogy az illetékes hatóság számára elfogadható formában vezessen nyilvántartást mindegyik munkavállaló munkaidejéről, béréről és túlóráiról, és ezt kérésre az ellenőrnek bemutatassa;
- (d) rendelkezni kell a jelen Ajánlás rendelkezéseinek hatályba helyezésére alkalmazott módszernek megfelelő szankciókról;

G. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

22. A jelen Ajánlás nem érint semmiféle olyan törvényt, rendeletet, ítéletet, szokást, megállapodást vagy tárgyalást a munkaadók és munkavállalók között, amely a munkavállalók számára kedvezőbb feltételeket biztosít vagy kíván biztosítani.

23. A jelen Ajánlás nem vonatkozik a mezőgazdaságra, a tengeri szállításra és a tengeri halászatra. A gazdasági tevékenység ezen ágazataira különleges rendelkezéseket kell kialakítani.